

NA DOVOLENOU SE SVATÝM FRANTIŠKEM

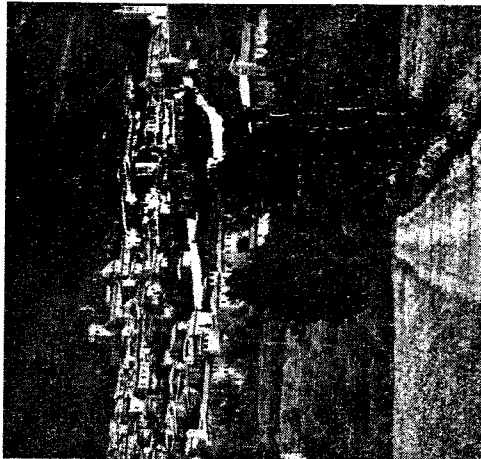
Mnozí lidé pojedou i letos na dovolenou do Itálie. Navrhujeme vám: navštívte místa, kde žil sv. František. Budou to pro vás nezapomenutelné dojmy. Pro vaši lepší informaci uvádíme několik vyňatků z knihy P. Antonia Rotzettera, OFM-Cap.: *Erinnerung und Leidenschaft* v překladu P. Juvenálie Valíčka OFM-Cap.

ROCCA

Hrad, stojící nad městem Assisi: sídlo místodržitele německého císaře (v době Františkova mládí to byl Konrad von Urzlingen, který sídlil ve Spoletu a v Assisi se dal zastupovat Konradem von Lützelhardt, kterému lid pro jeho pomatenost říkal „Muší mozek“). Hrad měl strategický význam: kontrolu solné cesty, která probíhala v rovině mezi Folignem a Perugií.

Byl to symbol určitého společenského systému, který je německého původu (systém feudální). Hospodářským základem tohoto systému je zemědělská půda, velkostatky, obdělávání půdy, naturalie. Politicky se tento systém organizuje jako monarchie a aristokracie: vládce z Boží milosti, hierarchické uspořádání, tj. odshora dolů uspořádané vztahy závislosti a věrnosti, se sklonem k utlačování. Vládcové se nazývají „boni homines“ (= dobří lidé), „maiores“ (= větší), „milites“ (= rytíři) nebo jinými jmény. Roku 1198 chtěl nově zvolený papež Inocenc III. uplatnit svá práva na Roccu, která mu náležela na základě politického příslibu zesnulého císaře Jindřicha VI. Assisi však nechtělo podléhat ani císaři ani papeži, nýbrž chtělo být nezávislým městem. Občané dobyli hrad útokem, srovnali ho se zemí a z města vyhnali šlechtické rodiny, mezi nimi i rodinu sv. Kláry.

Rocca byla později znovu vybudována. Od 14. století je to zřícenina.

PIAZZA DEL COMMUNE

Byla už od římských dob středem města Assisi, což dokazuje chrám Mírnery a vykopávky (dům básníka Properzia). Symbol určitého společenského systému (městanstva, města), který má delší tradici než feudální systém (sv. Rocca). Hospodářským základem tohoto systému je město, obchod a řemeslo, peníze. Peněžní měna spolu s vynálezem hodinek a nových výrobních a zpracovatelských technik vedla k „obchodní revoluci“. Důsledkem toho byl útek z venkova, protože i šlechtici chtěli bydlet ve městě, a velká chudoba (až 80 % obyvatelstva žilo na hranici životního minima). Politicky se tento systém organizuje jako „demokracie“. Vládcové jsou do úřadu voleni z milosti lidu a při tom hrají velkou úlohu peníze a je zde velký sklon ke „společnosti loktů“. Vládci se stávají „minores“ (= menší), „homines“ (= lidé), „populus“ (= lid), „communis“ (= komuna, obec) nebo jsou nazýváni také jinak.

R. 1198 se město vzbouřilo proti feudálním pánům a vyhnalo maiores (sv. Rocca). František stál na straně minores. Vyhnanci se spojili za pomoci města Perugia a r. 1202 u Collestrady zvítězili nad Assisi. František upadl do ročního zajetí. Vítězové pak diktovali ponižující „mírovou smlouvu“ z r. 1203, podle které byly obnoveny dřívější feudální poměry. Už roku 1210 se však dospělo k „chartě svobody“, když minores dosáhli vyšší hospodářské moci a měšťané se konečně dostali ke slovu.

SAN RUFINO

Od časů sv. Františka je to katedrála (= biskupský chrám). Byla zasvěcena sv. Rufinovi, prvnímu assiskému biskupovi. Za časů vlády maiores byla biskupským chrámem Santa Maria Maggiore (sv. Sta M. Maggiore). Zvolení San Rufina za katedrálu obraží změněné společenské poměry: město se lépe poznávalo v kostele, který byl zasvěcen patronu z jejich řad.

Na náměstí před kostelem pravděpodobně probíhal památný proces, který vedl Petr Bernardone proti svému synovi, aby získal zpět v jeho očích promarněné peníze a konec konců svého syna. Proces však skončil jinak než si Bernardone představoval: František se zcela zřekl svého otce. Už nechtěl žít na náklady svého otce, chtěl, aby ho podporoval jiný otec. „Doposud jsem říkal: Otcé Bernardone, od nynížská říkám: Otcé náš, jenž jsi na nebesích.“ Svůj život chudoby začal František v bezpodmínečné důvěře v nebeského Otce. Po procesu chtěl z města odejít, ale brzy poznal, že v Assisi musí zůstat. Po dlouhá léta zde byl zneuznáván, posmíván a pronásledován, ale nakonec se všechno změnilo v bezmeznou lásku.

Na tomto náměstí stál původně také rodný dům Klárin, které v době procesu (1206) bylo dvanáct let. V San Rufino ještě stojí křtitelnice, v níž byli František a Klára přijati do křesťanského společenství.

SAN DAMIANO

Kostel mimo město Assisi. Má významnou úlohu v příběhu Františkova obrácení. Setkání s malomocným vyvolalo u Františka pocit zásadní nejistoty. Hledal nový způsob života, a proto se v tomto kostele vždy znovu modlil: „Nejvyšší, vznešený Bože, osvět temnotu mého srdce. Dej mi pravou víru, jistotu, naději, dokonalejšou lásku, smysl a poznání, abych, Pane, splnil tvůj svatý a pravý příkaz.“ Jednoho dne uslyšel z kříže, ke kterému prosebně a zkoumavě hleděl, tento příkaz: „Oprav můj dům!“ František to vztahoval na kostel San Damiano, který se rozpadával. Opravil kostel a pravděpodobně snížil podlahu na úroveň bývalé krypty, takže vznikl prostor, který zdůrazňuje jednotu duchovních a lidu. Položil také nový strop a tak nad kostelem vznikl prostor, který později sestram Kláříným sloužil jako ložnice. Bývalý chór se při této opravě změnil na adorační kapli.

Po San Damiano opravil František ještě dva další kostely. Teprve potom pochopil, že Kristův příkaz se vztahoval na živý dům, na lidi, kteří společně tvoří živou církev. Tak se stal zakladatelem františkánského hnutí.

San Damiano byl prvním domovem klarisek. Zde také vznikla Sluneční píseň.

PORZIUNCOLA

Kaple v assiské rovině, kterou František opravil (srv. San Damiano) a kterou dostali bratři do pronájmu od benediktinů – Porziuncola (Porciunkule), je rodná země a vzorové společenství františkánského hnutí, místo mnohých společensky tvůrčích zkušeností a místo, kde zemřel František.

V této kapli uslyšel František roku 1208 řeč o vyslání apoštolů (Mt 10; Lk 9 a 10), zde našel jedinečným způsobem vyjádřený smysl svého života, solidárnost s malomocnými, nemocnými a chudými; hlásání pokoje a spravedlnosti, Božího království; kočovné kázání.

Ve františkánském způsobu života rozhodují hlavně dva prvky: nejdříve život za stejných podmínek (hospodářských), jaké mají lidé chudí a vytlačení na okraj společnosti (proto žili bratři mimo město, kde museli žít také malomocní, později na periferii měst, ve čtvrtích chudoby); těžká tělesná práce sjednaná na hodiny nebo dny (nádeníci); nucené žebrání, protože za tuto práci často nebyla mzda, charitativní činnost v domovech malomocných. Druhým prvkem bylo kázání, ne však ve smyslu církevního vyučování, ale jako výzvy k obrácení a zpěvy chval (srv. Sluneční píseň) na náměstích, mostech, polích.

SANTA MARIA MAGGIORE

V době feudální vlády to byl chrám biskupa (srv. San Rufino). Vedle stojí podnes biskupský palác.

Biskup Guido z Assisi byl ochráncem, podporovatelem a přítelem Františkovým. Potvrdil jeho stav obláta od San Damiana, když se František v procesu s otcem odvolal k církevnímu soudu. Zahlíhl nahého Františka svým pláštěm, když se zřekl otce a svou nahotou radikálně vyjádřil svůj nový začátek. Guido byl také jeho prvním opravdovým církevním protějškem. Uznal pro svou diecézi způsob života bratří a zařídil jejich přístup na církevní kurii v Římě. Když byl František nemocen, vzal ho Guido do svého paláce. František pak biskupovi vysvětlil zásadní vztah mezi bezmajetností a pokojem. Nebyl to jen výklad vlastního života, nýbrž také napomenutí na biskupovu adresu. Ten totiž toužil po majetku a kvůli tomu se dostal do sporu se starostou. Vztah k biskupovi byl pro františkánské hnutí rozhodující. Tímto vztahem vzniklo pro ně v církvi domovské právo. Snad by se dalo hovořit o jakémsi vnitřním přibuzenství mezi nimi. Guido byl vždy ochoten Františkovi naslouchat a zpěvem jeho Sluneční píseň se dal se starostou usmířit.

ŘÍM

Řím jako centrum římské světové říše byl určen k tomu stát se také hlavním městem světové církve. Evangelium Františka povzbudilo, aby svůj život chápal jako poslání (srv. Porziuncola). Když mu pak byli darováni bratři, ochotně sdílet s ním poslání a život, pudilo ho to do Říma. Nevydržel už v těsných hranicích assiského biskupství, musel s bratřími do Říma, aby ho uznala světová církev a aby směl působit v rámci všeobecné církve.

Uznání nového způsobu života nebylo snadné. Tradice a církevní právo možno takového společenství nepředvídaly. Církevní právo vyžadovalo nejdříve hmotné zajištění. Tyto jistoty však František zásadně odmítal, protože stavěl jen na Božím otcovství a chtěl sebe i své společenství světit jen dobrotnivě Prozřetelností. Tradice také neznala společenství, kde by laici udávali tón nebo dokonce bylo možné jim světit celosvětový kazatelský úkol.

Františkova básnická a fascinující postava však dovedla právníky předsoudit. Jeho způsob života byl ústně schválen: chudoba dostala šanci a františkánský kazatelský úřad (výzva k pokání a Boží chvála) byl schválen.

GUBBIO

Znamé italské město (40 km severozápadně od Assisi), které má zvláštní vztah k Františkovi v příběhu, se slavným vlkem. Legenda je vlastně duchovním výkladem biblických slov, kterými František zahajuje kapitolu o misiích ve své Řeholi: „Posílám vás jako ovce mezi vlky“ (Mt 10,16). Zároveň je to výklad zkušenosti, kterou František udělal v Egyptě.

„Člověk je člověk vlkem“, dravým zvířetem. Je to zkušenost mnoha lidí, zásada podle níž mnozí mocní jednají. Proti této skutečnosti postavil Ježíš z Nazareta jinou zásadu: „Člověk buď člověku beránkem“: člověk se má s člověkem setkávat nenásilně, mírně, ale také s vlkem se má člověk setkávat nenásilně a mírně. Příběh s vlkem z Gubbia ukazuje, jak se František setkal s vlkem jako beránek a jaká působivá síla může z beránka vycházet. Vlk se obrátil a stal se bratrem, město se zbavilo strachu: pokoj se stal možným. Tedy: jedině kříž a síla víry jsou schopny dravý svět proměnit.

Duch v pozadí tohoto příběhu je zřetelný také v kapitole o misiích. Ohnisky misionářského programu jsou: pokojný pobyt v cizím prostředí, dialog a služba s vyznáváním Krista ukřižovaného. Všechno ostatní, co potom může přicházet (křest aj.) jsou jen následky těchto ohnisek.

GRECCIO

Poustevna v ríetském údolí (asi 170 km jižně od Assisi). Zde pravděpodobně vzniklo první františkánské laické společenství: lidé s rodinou a s povoláním, kteří chtějí žít podle Františkova způsobu života. Poustevna se stala známou po celém světě památným slavením vánoc roku 1223. František měl sklon všechno dělat tak, aby se to dalo vidět i hmatat a proto chtěl vánoce inscenovat. Během slavení eucharistie hrál spolu s obyvateli městečka tuto biblickou událost. S tím spojená mystická zkušenost je pro Františka zásadní: to, co je malé, je velké; co v lidských očích neznamená nic, to si Bůh zvolil za místo své přítomnosti; čím svět pohrdá, to Bůh miluje. Bůh je totiž pokorný a zjevuje se u pokořených: u lidí, kteří musí přijít na svět ve stáji, protože pro ně není místo. Bůh se rodí na cestě, nemá přístřeší ani domov a proto se lidem bez přístřeší a bez domova k nepoznání podobá.

Pro Františka byly vánoce ústředním křesťanským svátkem. Protože Bůh se stal tělem, člověkem, měli v tento den být syti všichni chudí, všechna zvířata měla dostat zvláštní dávku a „i stěny měly jíst maso“. Všechno je dobré, všechno Bůh přijal, také to hmotné, tělesné, vždyť „Bůh sál z prsou ženy“. Jak provokativní byla tato Františkova představa pochopíme, když

povzáíme, že v jeho době mnozí zásadně odmítali všechno hmotné a považovali jako něco zlé a bezbožné a proto také nikdy nejedli maso (např. Katarí).

CARCERI

Poustevna nad Assisi. Tato poustevna je jedním velkým pólem františkánského života: kvůli kontemplaci a modlitbě. František věděl, že činnost, usilování o pokoj, život s chudými mohly zůstat opravdovými jen tehdy, když se jich vždy znovu – a to na delší čas – vzdaloval. Činnost a kontemplace (nazírání) patří k sobě a navzájem se podmiňují.

Pro život v poustevně napsal František zvláštní Řeholi, vyznačující se těmito zásadami:

Malé společenství: křesťanští poustevníci musí zachovat svůj vztah k církvi. Proto tam musí být jen malý počet bratří nebo sester, kteří se scházejí k modlitbě, k liturgii, k rozhovoru a k jídlu.

Uspořádaný život: Aby se člověk neustále neztrácel v nepodstatném a nemusel se stále znovu rozhodovat, musí si udělat určitý časový rozvrh.

Mlčení o samotě: Jen ve vnitřním mlčení je možné odhalit to podstatné a slyšet pravdu důležitá slova.

Mateřská péče: Člověk potřebuje skrytost a bezpečí. Proto mají být někteří „matkami“ a zajišťovat potřebné hmotné i duchovní podmínky těm druhým. Po určité době se úlohy vymění.

SANTA CHIARA

Původně Františkův farní kostel, zasvěcený sv. Jiří, kde byl František původně pohřben. Po Klárině smrti r. 1253 se sestry přestěhovaly k tomuto kostelu a zůstaly zde v klášteře, který tam byl pro ně vybudován.

Klárina hrobka

Klára se narodila r. 1194; byla tedy o 12 let mladší než František. Když jí bylo 12let, byla asi svědkem památného procesu, který se odehrával přede dveřmi jejich domu (srv. San Rufino). V duši dítěte to muselo zanechat hluboký dojem. V r. 1210 došlo k prvnímu setkání a pak k pravidelným setkáním mezi Františkem a Klárou. Vzniklo z toho hluboké přátelství ovinuté mnoha legendami.

Roku 1212 vstoupila Klára do františkánského hnutí. Brzy na to následovaly dvě rodné sestry, sestřenice, služky a nakonec i vlastní matka. Vytvořily základ ženské větve františkánské rodiny.

Život klarisek se vyznačuje absolutní chudobou, o kterou vedla Klára po dlouhá desetiletí boj s papežem, kontemplací a modlitbou.

Sv. Klára patří mezi velké ženy dějin. Je první ženou, která napsala řádovou Řeholi pro ženy.

LA VERNA

Jedna z mnoha poustevn v Toskánsku na jedné hoře. Místo, kde František obdržel stigmata.

Když František klečel před Ukřižovaným v San Damiano, byl až do hloubi duše poznamenán trpícím Kristem. Jako svůj velký dar objevil schopnost soucítění. V důsledku toho v sobě stále více pěstoval cit pro všechno, co trpí: kříž byl obrazem jeho rozjímání, jeho velkým tématem; zachraňoval červa z prachu na ulici; věřil, že i kameny trpí, když se po nich běhá; že voda to cítí, když po ní šlapeme; žádal stínat stromy metr nad zemí, aby zcela neztratily naději; přerušil půst, když jeden bratr hladověl. V duchu stále procházel zastaveními Ježíšova utrpení, jak je popisuje Nový zákon.

Toto dlouhodobé zamětnávání se křížem a stále výraznější citlivost k utrpení vedly konečně roku 1224 k události, kterou nikdy nebudeme moci plně vysvětlit: rány, které František už dávno nosil ve své duši, pronikly navenek a poznačily jeho tělo. Pokoušel se tato znamení kříže před lidmi skrýt, což bylo přirozeně spojeno s velkou námahou. Z toho je zřejmé: nejde konec konců o Františka, nýbrž o Krista. On se má stát všechno ve všem a ve všech.

SAN FRANCESCO

Kostel, kde je Františkův hrob. Nad hrobem v kryptě, kde jsou pochováni někteří z prvních bratří a Jakuba ze Settesoli, velká Františkova přítelkyně, se zvedá spodní kostel a nad ním horní kostel. Oba kostely jsou vyzdobeny nejvýznamnějšími umělci té doby (Cimabue, Giotto, Simone Martini).

Samotný hrob je holý kámen kolem viditelného kamenného sarkofágu: chudý František v bohatém chrámu. Tento protiklad byl zřejmý už ve 13. století. Mocná a bohatá církev vyhlásila Františka, v jehož životě měla první místo chudoba a pokora, dva roky po jeho smrti za svatého.

František zemřel 3. října 1226 u Porziuncoly (srv. tam). Předtím prosil bratry o bochník chleba. Ten dal jednomu bratru rozlámat a všem rozdělit, protože sám už k tomu neměl sílu. Všichni měli v tom gestu vidět: jsme kamarádi, rozdělujeme chléb před tvář smrti, jsme společenstvím až za hrob. Pak se dal František položit nahý na zem: znamení toho, že už

nic nechtěl mít a byl samotná odevzdanost. Zatímco spolubratři zpívali žalmy a Sluneční píseň, František zemřel. Přes San Damiano, kde se s ním rozloučila Klára a sestry, byl přinesen do města a pochován v kostele San Giorgio (srv. Sta Chiara).

Pravidla pro návštěvníky Assisi

Chceš prožít Assisi a Františka slyšet, jak chodí jeho ulicemi?

Chceš zpívat píseň o jiném životě a přidat se k zpěvu Sluneční píseň?

Chceš číst sám se sebou a se všemi, kdo jsou s tebou v Assisi?

Chceš objevit smysl svého života a najít své povolání?

Potom naslouchej hlasu, který je slyšet jen v tichu.

Posaď se někde, kde je ticho:

v kostele, v křížové chodbě, na skále, na louce, pod stromem.

Uslýšíš hovořit kamení.

Neutíkej z místa na místo. Zůstaň stát nebo sedět.

Měně znamená více!

Sám objevíš, jak se ti vryjí do mysli obrazy i hlasy.

Kresli, maluj, piš básně, nějaký text, lisuj nějakou kořtinu ...

Budeš mít něco, co zůstane,

co tě bude stále znovu přivádět zpět k tajemství Assisi.

Dej se do řeči s jiným člověkem. Klad mu otázky, sděluj se mu, naslouchej.

Potom objevíš, jak je to krásné, když bratři a sestry jsou pospoju.

Zapoj se do skupiny, do společenství.

Oznamuj své potřeby, dávej nárohy, zpívej píseň, buď spoluodpovědný.

Státni se, když je třeba, aby bylo dobré společenství.

Uvidíš, jak Bůh bude zářit v prožítém společenství.

Ty pak budeš číst, jak je zde František,

ne ve starých budovách, nýbrž mezi námi.

A on půjde s námi, když pojedeme domů.